

Είκοστικά Περίπατος σέ δύο έκθέσεις Τά χαρακτηριστικά του Νταλί

Μεγάλος και διάσημος ζωγράφος, ο Νταλί προσελκύει μεγάλα πλήθη θαυμαστών, όπου κι αν εκτεθούν έργα του. Στον εώσπιτο του διδίου πωλείου «Ιανός» εκτίθενται έργα χαρακτηριστικά του Ισπανού καλλιτέχνη, με επιτυχία.

Τά χαρακτηριστικά του Νταλί, είκοστικά θαύματα, άνηκουν σε τέσσερις κατηγορίες από άποψη θέματος. Υπάρχει η σειρά με τὰ ζωδια, η σειρά τών αλόγων, μία σειρά με έργα εμπνευσμένα από τόν κόσμο τών δερματιών και τὰ έργα που είναι εμπνευσμένα από τόν δόν Κιχότι. Σε όλα διακρίνει κανείς τόν μεγάλο τεχνίτη, τόν εμπνευσμένο οσοαλιστή, τόν μάστορα τής γραμμής και τού χρώματος. Πρόκειται, πραγματικά, γιά μία έκθεση που αξίζει τόν κόπο νά ρεί και νά ξαναδεί κανείς.

Στήν καινούργια γκαλερί «Λεονάρντο», στήν οδό Αγγελάκη, εκδίδουν έργα τούς τέσσερις νέος σχετικώς καλλιτέχνες. Η έκθεση και συνολικά και έμπνευσε παρουσιάζει ένδιαφέρον, καθώς διαπιστώνει κανείς μία ποικιλία αναζητήσεων και άποψεων. Ο Αλέκος Γισμάς δίνει μία σειρά από σπουδές σε πρόσωπα. Με σκούρα χρώματα παρουσιάζει παραλλαγές πάνω στό ίδιο θέμα.

Τού Γιώργου Ιωαννίδη ή ζωγραφική, αντίθετα, έχει μία θεματική ποικιλία και έναν χρωματικό πλούτο. Περισσότερο θοραλάκος στήν αναζήτηση νέων μορφών, παρουσιάζει έργα που άλλα είναι πλήρως αφαιρετικά, ενώ άλλα αποκαλύπτουν τήν πηγή έμπνευσης. Χρώματα έντονα, από τὰ όποια δέν λείπουν τό χρυσά και τό άσημένιο (πού φέρνουν αναμνήσεις από τήν θυζαντική ζωγραφική) συγκροτούν έναν κόσμο ζωηρό και σε μία έκ τών έσω κίνηση.

Ο Γιώργος Ταόγκας επιχειρεί έπίσης αναζητήσεις στήν πρόομη σαφών θεμάτων (κυρίως ανθρώπινα πρόσωπα και σώματα) με στοιχεία έννα, όπως ο καθρέφτης. Τά άποτελέσματα είναι μία άπεική όνειρικών καταστάσεων ή άκόμη και σουρεαλιστικών λύσεων. Τό σχέδιό του είναι τέλειο και τὰ χρώματά του άνοχτά, φωτεινά.

Τέλος ο Μιλάμιος Χαραλαμπίδης παρουσιάζει μία σειρά από πίνακες που κι αυτές ξεκινούν από τό ανθρώπινο σώμα, με τήν διαφορά ότι ο καλλιτέχνης ένδιαφέρει περισσότερο γιά τό περιγραφή, γιά τήν επιφάνεια τού σώματος, σε σχέση με τὰ περιβάλλον, με τό φόντο. Τά χρώματά που χρησιμοποιεί είναι τό μωβ και τό ρόζ, με μία ποικιλία που άρκεεί. Όπως διαπιστώνει κανείς σε άλλους τούς καλλιτέχνες, τής έκθέσης αυτής (άγροτρο σόν κ. Ιωαννίδη) ή άνθρώπινη παρουσία αποτελεί τό ουσιαστικό στοιχείο.

Η επίδραση τής ζωής και τού περιβάλλοντος Η ζωγραφική τών παιδιών καθρέφτης τής ψυχής τους

Η ηλικία και ο ρόλος της στούς πίνακες τών μαθητών

Καθρέφτης τής ψυχής τού παιδιού είναι ή καλλιτεχνική έκφρασή του, ιδιαίτερα ή ζωγραφική. Έχει γραφεί αρκετές φορές πόσο σημαντικό στοιχείο αποτελεί ή ανάπτυξη τής καλλιτεχνικής δημιουργίας τού παιδιού. Και γίνεται κάποια προσπάθεια σε σχολεία, χωρίς, πάντως, τίς απαραίτητες προϋποθέσεις.

Όπως και παλαιότερα μία δόθηκε ή εύκαιρία νά γράψουμε α' αυτές τίς σελίδες, χωλαίνει φ'αυτά ή καλλιτεχνική παιδεία στή χώρα μας, χωλαίνει ή ιδιαίτερα ή διδασκαλία μαθημάτων όπως ή ζωγραφική, ή μουσική κλπ. Χωρίς νά άγνοούμε τίς φιλότιμες προσπάθειες κάποιων εκπαιδευτικών μας, πρέπει νά τονίσουμε ότι τό μεγάλο μας μειονέκτημα είναι ή έλλειψη τών άρμοδίων και κατάλληλα εκπαιδευμένων δασκάλων στούς τομείς αυτούς, γιά νά μήν άναφέρουμε τήν μη πρόθεση τών απαραίτητων φρών στό πρόγραμμα και παραπέρα, τή μη ίδρυση ιδιαίτερων λυκείων, που δά ήταν άφιερωμένα σ' αυτούς τούς τομείς.

Και, πρίν μπούμε στό κυρίως θέμα τού κειμένου αυτού, δά θυμίσουμε με πόση εύκολία άφησαν απ' έξω από τούς στόχους τής σχολής καλών τεχνών τού ίδρύθηκε στό νονεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, τό αίτημα γιά δημιουργία τμήματος που δά προοιτιόζετο τό διδακτικό προσωπικό γιά τό μάθημα τών τεχνικών στό γυμνάσιο και τὰ λύκεια - τουλάχιστον.

Ξανονυχίζουμε στήν παιδική ζωγραφική. Αφούρη γιά νά άποχληθούμε και πάλι με τό θέμα παίρνουμε από μία έκδοση τού ζωγράφου και καθηγητή Σοφοκλή Κουτρή, που παρουσιάζει σε τρεις ένότητες δουλειά μαθητών του στή ζωγραφική και τό σχέδιο. Η μία ένότητα περιλαμβάνει ζωγραφική παιδιών τής έπαρχίας, τού δημοτικού σχολείου. Η δεύτερη περιλαμβάνει έργα μαθητών τής έκτης δημοτικού και γυμνασίων τής Θεσσαλονίκης. Η τρίτη διακοσμική ζωγραφική παιδιών τού λυκείου. Βάσει τού κειμένου που ακολουθεί, αποτελεί ή εργασία αόλ τού κ. Κουτρή, που άξίζει τόν κόπο νά προσεχθεί από κάθε όρμιο.

Τά διάφορα στάδια

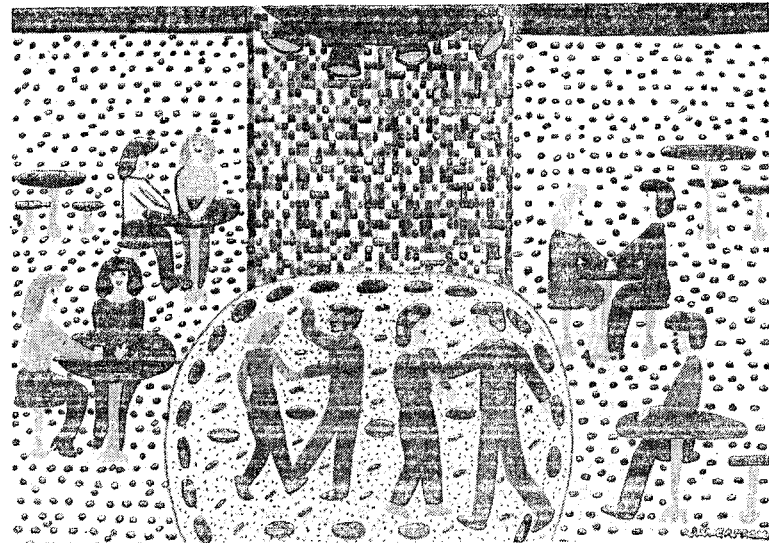
Όσο περνάει ο καιρός τό παιδί συλλαμβάνει όλο και περισσότερο τίς πραγματικές έννοιες τού περιβάλλοντος. Αξίζει νά προσέξει κανείς μέσα από τὰ σχέδιά του τήν έξωτερική του ψυχικών του καταστάσεων και πιανών, προβλημάτων που έχει στήν οικονομία του κλπ. Όταν τό παιδί πηγαίνει στή δεύτερη τάξη άρχίζει με άσυνδετα σχήματα (μία πόπια, ένα δένδρο ένα μίλο) αλλά σιγά σιγά προ-

σει τό παιδί περισσότερο ο άρμόδιος δάσκαλος (άν υπάρχει) πού δά τό δίδει τήν χρωματολογία και άλλα χρήσιμα στοιχεία.

Ο κ. Κουτρή παρουσιάζοντας σ' αυτό τό βιβλίο του, πάνω από τριάντα έργα μαθητών τού δημοτικού, όλων τών τάξεων, δίνει τήν εύκαιρία νά διαπιστώσει ο άναγνώστης όλη τήν εξέλιξη που άναφέρθηκε παραπάνω. Νά προσθέσουμε

τά συναισθήματα με προεκτάσεις αλλά και μεταπτώσεις. Η εισαγωγή τού κόσμου τής ηλεκτρονικής, με τίς ποικίλες εφαρμογές τής, δημιουργεί νέου είδους έρεθίσματα πού οδηγούν σε πιά έγκεφαλικές λύσεις και εκφράσεις, με μείωση στή συναισθηματική πνοή.

Η άλήθεια που άντιμετωπίζει τό μεγάλο παιδί τής πόλης διαμορφώνεται από τήν παντοδυναμία τού μπρετόν, από τὰ γεω-

Στήν ντισκοτέκ έργα μαθητριάς γυμνασίου τής Θεσσαλονίκης.

χωρεί σε άσυνδετες μορφές, δηλαδή τό μίλο έρχεται από τήν μιλή, τό σπύτι πατάει στή γή κλπ. Στίς χρονιές που άκούονται παχιζόλια κλπ. Σπανιότατη περιπτώση νά δοθεί ένα θέμα τής σύγχρονης τεχνολογίας (όπως αό πύραυλο) και λόγω περιβάλλοντος, πιά-ντας από άποψη ικανοτήτων

πώς, καθώς τὰ παιδιά πού ζωγραφίζουν είναι τής έπαρχίας, στή πιά πολλά έργα άνοηδίζονται ή ψωση, τό σπύτι, ή έκκλησία, παχιζόλια κλπ. Σπανιότατη περιπτώση νά δοθεί ένα θέμα τής σύγχρονης τεχνολογίας (όπως αό πύραυλο) και λόγω περιβάλλοντος, πιά-ντας από άποψη ικανοτήτων

μετρικά σχήματα τού άρχαιτεχνικού σχεδίου, από τήν επικράτηση τής μηχανής, σε όλες τίς προχωρημένες μορφές τής. Αξίζει τόν κόπο νά προσέξει κανείς πώς εκδηλώνονται όλα αυτά μέσα από τίς ζωγραφίες τών μαθητών.

Όπως γράφει κ. Κουτρή, ή διαύωσηση τών έλλήνων πό-

στίς ζωγραφίες τών παιδιών τής πόλης λείπει ά ήλιος, τὰ πράσινα, ή θάλασσα και τήν θέση τους παίρνουν ή μελαγχολική πολιτεία, τό αόκνιστο, ή θολή αόμόσφαιρα, κλειστοί χώροι όπως τής ντισκοτέκ ή τού καταστήματος με τὰ ηλεκτρονικά παιχνίδια.

Στά έργα παιδιών που παρουσιάζει ο κ. Κουτρή στό τμήμα αυτό τής εργασίας του διαπιστώνει κανείς νά κυριαρχούν σά θέματα ή ντισκοτέκ, τό τσίρκο, ή πολιτεία τών κυβικών άγων, ο πόλεμος τών άστρων. Βέβαια σε πολλά από τὰ έργα τών παιδιών διακρίνει κανείς μία χρωματική εύφορία, ιδιαίτερα όταν απεικονίζεται μία ντισκοτέκ ή ένα τσίρκο, πού από τό θέμα τους προσφέρουν τό χρωματικό πανηγύρι. Ωστόσο όταν τὰ παιδιά ζωγραφίζουν τήν πόλη, τὰ χρώματα γίνονται μονότα, έπικρατούν τὰ στοιχεία τής τεχνολογίας (σ' ένα αμύν, γιά παράδειγμα, θέλουμε πάλι και γερονόμους, αλλά σχεδόν καθόλου θάλασσα) οι μηχανές, πού τελικά μάς οδηγούν στίς συγκρούσεις και τίς έκρήξεις. Η τηλεόραση και ο κινηματογράφος έχουν πυροδοτήσει άρκοτύπως τήν φαντασία τού παιδιού.

Διακοσμική ζωγραφική

Στό τρίτο μέρος τού βιβλίου του ο συγγραφέας μάς δίνει έργα μαθητών λυκείου που ζούν στήν πόλη, πού έχουν διασχίσει πιά άρκετά πράγματα και κάνουν μία ζωγραφική διακοσμική.

Εδώ πιά είναι σαφής ή γνώση πολλών τεχνικών στοιχείων, αλλά και ή γνώση που προσφέρει ή γεωμετρία, ή φυσική κλπ. Ο μαθητής έχει μάθει πιά νά χρησιμοποιεί τό δίογματο τής γεωμετρίας, έρεει τούς κανόνες τής προοπτικής, τὰ παιχνίδια τής όπτικής. Έρεει πιά νά χρησιμοποιεί άνετα τόν δισδιά, νά παίζει με τούς κύκλους, μεταδότης προοδευτικά τό κέντρο τους, ή και νά συνδυάζει τήν γεωμετρία, τή συμμετρία με ζωικά στοιχεία. Μία πεταλούδα μπορεί νά ζωγραφιστεί κατά πόλλους τρόπους, άκόμη και σά σύνθεση μετακινούμενων κύκλων. Ένα ψέρι ή μία γοργόνα μπορεί νά τοποθετηθεί στό κέντρο ενός γεωμετρικού παιχνιδιού με τετράπλευρα πού έχουν ύπαοιτε προσέδωτες παραμορφώσεις.

Είναι ιδιαίτερα ένδιαφέρον νά διαπιστώσει κανείς πώς τὰ μεγαλύτερα αυτά παιδιά συνδυάζουν τή γνώση

Έλλη Φωτίου και Στέφανος Αηναίος σε μία σκηνή τής κωμωδίας «Θανασάκης ο πολιτευόμενος»

Θεατρικές παραστάσεις

Σακελλάριου - Γιαννακόπουλου, «Θανασάκης ο πολιτευόμενος», από τόν θίασο Αηναίων - Φωτίου

Τό γεγονός ότι αυτή τή στιγμή, δύο άθηναίοι θίασο παίζουν και οι δύο έργα τού Σακελλάριου κάτι σημαίνει. Πιθανότατα ύπογραμμίζει τή φτώχεια πού έπικρατεί, δυστυχώς, τὰ τελευταία χρόνια στήν έλληνική κωμωδία. Ετσι ή έποχή μετά τήν άπελευθέρωση και μέχρι τό 1960, και λίγο παραπέρα, μπορεί νά θεωρηθεί πιά σών «άνοιξη» τού έλληνικού θεάτρου. Η έποχή πού άνάδειξε έναν Παθά, τίς δυάδες Σακελλάριου - Γιαννακόπουλου, Τσιφόρου - Βασιλειάδη, Γιαλαμά - Πρετεντέρη και πού, πρós τό παρόν τουλάχιστον, φαίνεται νά έχει φύγει άνεπιστρεπτή -δυστυχώς. Τότε τίς κωμωδίες έκείνες τίς ονομάριζε τό δύσκολο κοινό, μά τίς αγαπούσε με πάθος τό πλατό κοινό, ή μεγάλη μάζα τών θεατρόφιλων, καθώς μάλιστα όλα αυτά τὰ έργα, πού (εϋτυχώς) παίζονται και ξαναπαίζονται, άποδίδονταν από δημοφιλείς καλλιτέχνες τής σκηνής, τόν Λογοθετίδη, τόν Φωτόπουλο, τόν Ηλίοπουλο και άλλους. Βέβαια, τὰ έργα έκείνα είχαν τίς άουναμίες τους, κυρίως γιάτί γράφονταν με βασικό άξονα τόν πρωταγωνιστή τους. Όμως, τό γερό θεατρικό κύτταρο πού δίδεταν οι συγγραφείς τους έδινε τή δυνατότητα νά περουνόν, μέσα από τίς λαϊκές έκείνες κωμωδίες, και προβληματισμούς και χαρακτηριστικά καταστάσεις, πού με τό πέρασμα τού χρόνου άποδεικνύονται ικανοί νά επιβιώσουν. Θά άξίζει τόν κόπο νά μελετηθεί τό θέμα, νά ξανακοιταχτούν όλα έκείνα τὰ έργα πού ψυχαγωγούσαν και επιβίωσαν γιά νά γραφεί, στό κάτω τής γραφής, και ή ιστορία τού έλληνικού θεάτρου με περισσότερη άνυση.

Μά, πέρα από όλα, τό θεατρικό έργο κρίνεται πάνω στή σκηνή. Αυτός ο «Θανασάκης ο πολιτευόμενος», πού ξεγέρσαμε τὰ τριάντα χρόνια ζωής και μάς ψυχαγώγει και μάς κάνει νά σκεφτούμε άκόμη και σήμερα, άποτελεί μία άπόδειξη τής δύναμης έκείνων τών λαϊκών (ή λέξη γράφεται σών έπαινος) κωμωδιών. Βασικό πρόσωπο, βέβαια, είναι ο Μελάλης ο Μελέτης, μία έπιτομή τού έργατικού έπιχειρηματία, τού Έλληνα πού κρατάει τό μπακαλιό και τήν πατρική παράδοση, μά έχει και τὰ μάτια του πρós τὰ έξω, και τό μέλλον πρós τήν δημιουργία ενός σούπερ μάρκετ, πού δέν ξεγελιέται από όνειρα τών άλλων, άκόμη και τού ξένου (σοσιαστικά και από πολλές άπαυσεις) πρόν αυτόν Θανασάκη. Η σύγκρουση με τήν αδελφή, πού σπουδάσε στο έξωτερικό νά βρει νά ανεθεί σε άλλα οικονομικά, είναι τήν δυνατότητα νά χτιστεί σωστά τό έργο και νά άνασταθεί αό άλήθειες του. Όπως γράφμα και πιά πάνω, τό έργο έχει τίς άουναμίες του: τὰ ύπολοιπα πρόσωπα άπό άκιαγραφούνται ή θίνονται άποσπασματικά: τό λεκτικό τού Μελέτη, κυρίως, είναι φορτισμένο σε πνεύμα, ή διερεύνηση τού προβλήματος δέν πάει σε βάθος. Ο Αηναίος, όπως και τό θλιάνον, με τή σύμφωνη γνώμη τού Σακελλάριου, έκανε μερικές έπεμβάσεις στό έργο και μείωσε τὰ μειονεκτήματα. Μά θαρρώ πως πιά δέτικα άποτελέσματα πρós τήν κατεύθυνση αυτή έφερε ή σκηνοθεσία του.

Τόν «Θανασάκη πολιτευόμενο» πού είδαμε δέν τών χαρακτηρισή ή διάθεση νά προσφερθεί γέλιο, με λεκτικά πυροτεχνήματα, αλλά μία προσπάθεια νά δοθεί ένα έργο με πολλή ανθρώπινη και ίθαγενή προβληματισμό, πού ένδιαφέρει τούς Έλληνες πού 1953, αλλά έξακολουθεί νά ένδιαφέρει και τούς σημερινούς. Αναντίρηται, τό καλύτερο μέρος και τού έργου και τής παράστασης, έρίσκεται στίς

Ελευθ. Μαυρίδου

Δέν πούω ν' άντλώ

Η πηγή τής ζωής μου
δέν είναι άστέρευτη
κι εγώ δέν πούω ν' άντλώ.

Τό νερό τού τό γήινο
άνεβάζω στό ύψος
καί ποδών
άπό κει
τό θάβω τής
μέ μάτι
όλοκάθαρο
ν' άπολαύσω
καθάρω μιά τού.

Η πηγή τής ζωής μου
δέν είναι άστέρευτη.
Κι εγώ δέν πούω ν' άντλώ

Ο δημόσιος κήπος, μίζερος και σκονισμένος εκείνο τό καφετέρό αύγουσιάτικο άπόνεμας, ήταν σχεδόν έρημος στη μέση τής μεγάλης πλατείας πού ήταν πινυμένη όλόγυρα από ψηλά ξεθωριασμένα σπίτια, ναρκωμένα κι αυτό μέσα στην πινυρή άτμόσφαιρα.

Η Τούτα πήλκε μέ τό παιδί στην άγκαλιά.
Έ' να παγκάκι στη σκιά, ένας δδώνατος γεράκος, χαμένος μέσα σ' ένα γκιρζο κοστούμι, είχε στό κεφάλι ένα μαντίλι και πάνω στό μαντίλι μία κτριτισμένη καπελοδοούρα. Είχε τά μανίκια τού πουκαμιάου του προσηχτικά γυρισμένα πάνω άπό τούς καρπούς και διάδασε έφημερίδα.

Άίλια, στό ίδιο παγκάκι, ένας εργάτης, άνεργος μάλλον, κοιμόταν μέ τό κεφάλι ανάμεσα στό χέρια, κασιμένος λοξά.

Κάθε τόσο ό γεράκος δέκοπτε τό διάσασμα και γύριζε νά κοιτάξει τό γείτονα τού μέ κάποια άγωνία, έτσι καθώς τό παλιοκάπελο πού είχε στό κεφάλι, κατασθεστωμένο, μόλις πού άκούμπούσε πάνω του. Φαίνεται πως εκείνο τό ισιπέλο πού ποιάς ξέρει από πότε ίσοραπούσε εκεί στην κορυφή τού κεφαλιού -νά πείσει νά μ'ήν πείσει- είχε άρχισει ν' άπελπίσει τό γέρο. Ήθελε ή νά τό τακτοποιήσει πάνω στό κεφάλι τού εργάτη ή νά τού δώσει μία νά πείσει κότω. Ξεφούσε, μετά έρχανε μία ματιά γύρω, ποιάς ξέρει, φαίνεται έμπαχνε νά βρεί καμιά άλλη θέση κάπου πιά σκερά. Υπήρχε ένα άλλο παγκάκι εκεί άπέναντι, όπου καθόταν μία χοντρή γριά, κουρελιέρα, αλλά κάθε φορά πού αυτός γύριζε νά κοιτάξει κατακει, αυτή άνοιγε τό ξεδοντισμένο στόμα τής και χασμουριόταν μ' ευχαρίστηση.

Η Τούτα πλαιοίσε σιγανό χαμογελώντας, πατώντας στις μετές τών ποδιών. Έβαλε τό δάχτυλό στό χερίλι γιά νά τού πεί νά μ'ήλωση, μετά, άργά άργά, πήρε μέ τό δού δάχτυλό τό παλιοκάπελο τού κοιμισμένου και τού τό έβαλε κανονικά πάνω στό κεφάλι.

Ο γέρος παρακούουθουσε μέ τό βλέμμα τής κινήσεις τής, πρώτα έκπληκτικός, ύστερα κατακουριζόμενος.

-Οδίκλητη στην καλή σας διάθεση, κύριε, είπε ή Τούτα όκμή χαμογελαστή, κόνοντας μία ύπόκληση μπροστά τού. Σάμπως νά ξε προσφέρει τής έξευπρέστησιν σ' αυτόν κι όχι στόν κοιμισμένο εργάτη. Δώστε μία δροχμούλα σ' αυτή τή φτωχή ψυχούλα.

-Όχι! άπάντησε ό γέροςκος μέ πείσμα, ποιάς ξέρει γιατί, και χαμήλωσε τά μάτια στην έφημερίδα.

-Προσπαθώ νά τό θάγλωμε πέρα, άναστενόξε ή Τούτα. Ο Θεός είναι μεγάλος. Καί πήγε και κόθισε άπέναντι, δίπλα στη γριά -κουρελιέρα. Κι έπισσε άμέσως κουδέντα μαζί τής.

Θά 'ταν μόλις είκοσι χρονών. Κοντούλα, καλοσχηματισμένη, κατάλευκη, μέ λαμπερά μαύρα μαλλιά μέ χωρίστρα στό μέση, οιδερμένα στό μέτωπο άπάνω, κι έπειτα δεμένα σφιχτά κοτίδες, πίσω στόν αυχένα. Τά μάτια τής ποινήρα, λαμπαν έπιθετικό. Δάγκωνε κάθε τόσο τό χερίλι. Κι ή μιστούλα εκεί ψηλά, λίγο πλακουτσωτή, έτρεμε από όργη. Διηγόταν στη γριά τήν τύχηά τής. Ο άντρας τής...

άπό κάθε άρμόδιο.

Τά διάφορα στάδια τού παιδιού σχεδίου

Παρακολουθώντας τήν σειρά τών έργων παιδιών πού παρουσιάζονται στό βιβλίο, διαπιστώνει κανείς πολλά και ένδιαφερόντα πράγματα.

Στην πρώτη τάξη, όπου ό φανταστικός κόσμος τού παιδιού θρίσκει σε πλήρη άνάπτυξη, τό σχέδιο πλησιάζει σέ τέλεια άραιρητική παράσταση, πού δίνεται μέ μία ιδιαιτύ ασκήση, γιατί ό μικρός πού σχεδιάζει δέν είναι σέ θέση νά συλλάβει τήν νύσση παραστάσεις και τής έπί μέρους έννοιες πών άντικείμενων, λόγω τής άπειρίας τού χώρου και τής γνώσεως τών μέτρων.

ρεαλιστική πραγματικότητα. Τά παιδι θέλει νά έρμηνεύσει τήν τοποθέτηση ενός άντικείμενου στόν χώρο. Καί άρχίζει νά χρησιμοποιήσει τήν προοπτική, σέ μία πρώτη μορφή.

Τά μάθημα τής γεωμετρίας στην πέμπτη τάξη παίξει βασικό ρόλο στό σχέδιο τού μαθητή, πού προσπαθεί πιά νά δώσει τήν έννοια τών τριών διαστάσεων. Αλλά έπισως και τά μαθήματα τής φυσικής και τής άνθρωπολογίας τού δίνουν λύσεις γιά νά άπεικονίσουν τό άνθρώπινο σώμα σωστότερα. Στην έκτη πιά τάξη παρατηρούμε μία σύνθετη έργασία πού όλοκληρώνεται μέ βάση τά τρία μέσοι: τήν προσπτική σχεδίασης, τή γεωμετρική γνώση και ό στερεομετρική άποτύπωση, τή διαδρόμηση τού τόνου. Σ' αυτό άσθθαί και ή γνώση τής θεωρίας τού Νεύτωνα γιά τά χρώματα. Καί θά άσθηή-

Ηλεκτρονικός μετασχηματισμός

Στό δεύτερο τμήμα τού βιβλίου τού κ. Κουτρή τά πράγματα αλλάζουν. Τά παιδι πού ζωγραφίζουν είναι μεγαλύτερα και ζούν στην πόλη, όπου οι παραστάσεις κι ό τρόπος ζωής διαφέρουν.

Η γεωμετρική παλιετία έξομαινει πιά άπό τό φάσμα τού όνείρου τής ρομαντικής έποχής, δημιουργεί μία νέα διάσταση ζωής. Εκδηλώνονται σύνθε-

αυτά μέσα άπό τις ζωγραφίες τών μαθητών.

Όπως γράφει κ. Κουτρή, ή διαμόρφωση τών έλληνικών πόλεων δέν έγινε πάνω στό εύρωπαϊκό πνεύμα και άποτέλεσμα αυτού είναι νά έχουμε όχι μία όργανική έξέλιξη, αλλά έναν προβληματικό κόσμο πού δέν μπορεί νά δει μέ καθαρό μάτι τόν κόσμο τής όργανικής μεταμόρφωσης. Τό στοιχείο αυτό έχει έμπειρέσει πολύ τήν ζωή μας και, κατά συνέπεια, και τή μορφή τής τέχνης. Η έλλειψη άνθρώπινου περιγύρου δημιουργήσε προβλήματα στόν ψυχικό κόσμο τού άνθρώπου, μέ άποτέλεσμα τή γέννηση ενός αισθηματος μεταφυσικής φυγής. Αυτό γίνεται αίσθητό και στην ζωγραφική τών παιδιών τής πόλης, όκμή και άπό τις τελευταίες τάξεις τού δημοτικού. Είναι χαρακτηριστικά πως

δευτέρως παραμορφώσε.

Είναι ιδιαίτερα ένδιαφέρον νά διαπιστώσει κανείς πως τά μεγαλύτερα αυτά παιδι συνδυάζουν τή γνώση (τήν γενικότερη τών μαθημάτων και τήν ειδικότερη τού μαθητή τών τεχνικών) μέ τή φαντασία τούς ή τό διακοσμητικό γούστο τούς. Στην ποικιλία τών σχεδίων πού παρουσιάζει ό κ. Κουτρή (και τά άναλύει, τό καθένα ξεχωριστό) βλέπει κανείς έναν κόσμο ποικιλόμορφο, πού δέν ξεχνάει τό όνειρο, αλλά εκμεταλλεύεται και τήν γνώση. Στό στάδιο πιά αυτό (καταλαβαίνει κανείς) ή γνώση και ή διδοχή είναι άπαραίτητες γιά νά μοιρασθεί ή φαντασία -ή και τό άντίθετο.

Εξοφάλλοντας κανείς τό βιβλίο πού άναφέραμε διαπιστώνει πόσο μεγάλη σημασία θά είχε γιά τά παιδι (και ιδιαίτερα γιά τά χαρακτηριστικά) νά ύπάρχουν σωστοί δόκτολοι κι όλα τά σχολεία, τής μέσης εκπαίδευσης, αλλά και στό δημοτικό.

προβληματισμό, πού ένδιέφερε τούς Έλληνες στό 1953, αλλά εξακολουθεί νά ένδιαφέρει και τούς σημερινούς. Αναντήρητα, τό καλύτερο μέρος και τού έργου και τής παράστασης, θρίσκει στις πρώτες πράξεις, όμως ό σκηνοθέτης και πρωταγωνιστής φρόντισε νά προκρίσει και τό τέλος (πού πάσχει, θέβαια, μέ τό φόρτωμα τού Θανάσκη) μέ μία συγκινητική πού κάλυπτε άδυναμίες.

Η άπόδοση τών ρόλων χωρίς θενετισμούς, χωρίς κλισιό και χωρίς τήν έπιδοξη νά προκληθεί γέλιο (πού έθγαυε ώστόσο άλίστα, συνέχεια) είναι όκμή ένα έπίτευμα τού Άλναιού και τών συνεργάτων του. Ο ίδιος ό θισοάρχης ήταν ένας γνήσιος Μελέτης, ό διπλούς μας Έλληνες μέ τήν θυμοσορία τού, τή δική του ποινήρα, τά φιλάτμα, τό πέισμα τής δημιουργίας. Η Έλλη Φωτίου έδωσε σωστά και πειστικά τόν ρόλο τής άδελφής, ή Τζέλο Γ'αρμής έδωσε μία μητέρα πού θά κορομούσε όποιόδηποτε κλασική παράσταση, ενώ ή ύπόλοιποι ήθοσοποι (Κώστας Μπαϊκλής, Βάνα Ζάκικα και Δημήτρης Πετράτος) συνέβαλαν βετικά στην έπιτυχία τής παράστασης. Καλαθομάλα και τά δία σκηνικά τής Ρένιας Γεωργιάδου και σωστή ή μουσική έπιμέλεια τού Θεόδωρ Έυδία. Συμπερασματικά: έξίζει νά δείτε αυτή τήν παράσταση.

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

ΣΗΜ.: Μέ πολύ σεβασμό στόν κ. Σεκελλάριο, θά θέλω νά τού θυμίσω πως τά κρατικά θέατρα, ή τουλάχιστον τό ΚΘΒΕ, άνέθεσαν στό θέατρο Θράκης τήν «Λεοντοπία 39 ετών», επί διευθύνσεως Ευσταγγέλου και στη Θεσσαλονίκη τό «Στραβόδελο» τού Παθά, άταν διηγούντο τό θέατρο ό γράφω.

-Ε, τό λοιπόν, θά πού κόψω εγώ ένα κομματάκι, έκανε ή Τούτα. Καί τότε τό άγόρι άρχισε κι αυτό νά στριγκλίζει. Έτρεξε ή μάνα κι ή Τούτα μέ καλό τρόπο τής έλήγησε τή έννε. Τό άγόρι έσπινγε μέ τό δυό χέρια στό στήθος τό κομμάτι τό ψωμί, χωρίς νά ύποχωρεί ούτε στό παρακόλεια τής μάνας του.

-Τό θέλεις σ' άλήθεια; Θά τά φάς Νίνο μου; ρώτησε ή κοκκινούμαλλα κυρία. Δέν τρώει τίποτα ξέρете, τίποτα, είμαι άπελπισμένη. Μακάρι νά τό θέλε άληθινά. Καπρίτσιο θά είναι. Αφήστε το, σάς παρακαλώ.

-Ε, έντδεξε, έκανε ή Τούτα. Κρότα το, χρυσό μου. Φάτο έσύ.

Αλλά τ' άγόρι τρέχει στό συντηρίδι και πετάει εκεί μέσα τό ψωμί.

-Στά φορκία, έ, Νίνο; φώναξε τότε ή Τούτα γελάοντας. Κι αυτό τό φτωχό πλάσμα πού νά νηστικό; Δέν έχω γάλα, δέν έχω σιτάι, δέν έχω τίποτα. Ναί, άλήθεια λέω, κυρία... τίποτα.

..

Η κυρία διαζόταν νά έπιτρέψει κοντά στόν άντρα πού τήν περίμενε εκεί. Εθγαλε άπ' τό τσαντάκι τής δύο τάλιαρα και τό έδωσε στην Τούτα.

-Ο Θεός νά σάς τό πλρώσει, εύχαρίστησε ή Τούτα. Ελα, έλα, χρυσό μου, θά σου άγοράσω σκολάτια έξείρες. Κόναμε μπαγιάκο μέ τά ψωμί τής γριάς. Σάπα, μωρό μου. Είμαστε πλούσιοι.

Τό μωρό έπαψε. Αυτή έμεινε μέ τά δύο τάλιαρα στό χέρι νά κοιτάξει τόν κόσμο πού χε πλημμυρίσει τόν κήπο: παιδιά, ύπηρέτισες, νταντάδες, στρατιώτες... Γύρω τής είχε άρχισει μεγάλη φασαρία. Ανόμεσα στό κοριστικό πού πηδούσανε σκυνιά, τ' άγόρια πού τρέχανε, τό μωρό πού φωνάζανε στην άγκαλιά τών δουλικών πού φλαρούσαν ήσυχα ήσυχα κριμαλίζαί τους και στις νταντάδες πού είχαν άγάπες μέ τούς στρατιώτες, τριγυρίζαν ό μικραπληγείς μέ τό λούπινα, τά κουλούρια κι άλλες λιχουδιές. Πραγματικά, ήταν δύσκολο νά πιστέψει κανείς πως ή Τούτα δέν ήξερε πού νά πάει, τί νά κάνει. Ότι ή ίδια δέν τό πίστευε. Ετσι ήταν, όμως. Είχε μπει σ' αυτό τόν κήπο νά βρεί λίγη σκιά, έδώ και μία ώρα. Μπορούσε νά μείνει μέση τό βράδυ... καί μετά; Πού νά περάσει τή νύχτα μ' αυτό τό μωρό στην άγκαλιά; Κι έπειτα, αύριο; Δέν είχε κανένα, ούτε και στό χωριό, έκτός όπό κείνον τόν άντρα πού δέν ήθελε πιά ούτε νά τήν έξρει. Κι ύστερα, μέ τί νά πάει; Λοιπόν; Καμιά διέξοδος; Συλλογίστηκε εκείνη τή γριά στριγκά πού τής είχε πάρει τά σκυλακάρια και τή μαντίλα. Νά γυρίσει σ' αυτή; Τής άνέθεκε τό αίμα στό κεφάλι. Κοίταξε γιά λίγο τό μωράκι τής πού στό μετωξύ είχε κοιμηθεί.

-Ε, νινί, κι ό δούός μου στό ποτόμι, έταί. Σήλωσε τό χέρια κόνοντας πως τό πετάει, κι αυτή μαζί του.

-Μπά... καί γι'αυτί; σήκωσε τό κεφάλι και χαμογέλασε κοιτάζοντας τόν κόσμο πού περνούσε μπροστά τής.

Ο ήλιος είχε δύσει αλλά ή ζέστη ήταν όκμή άποσπινχτική. Η Τούτα εξακούμπωσε τό μπισοτό τής πού τής έκλεινε τό λαμό και γύρισε τής άκρες του, άποκαλύπτοντας τό λευκό στήθος τής.

-Ζέστη.
-Πεθαίνω.
Στεκόταν εκεί μπροστά τής ένας γεράκος μέ δύο βενταλίτσες καρφωμένες στό καπέλο του, άλλες δύο στό χέρι δονοχτές, ζωγραφωμένες, κι ένα καλαθάκι περμένο στόν κορπό, γεμάτο κι αυτό από βενταλίτες άνάκατες, κάκικες, γολάκιες, κίτρινες.

-Δύο τάλιαρα.
-Φύγε, είπε ή Τούτο δινόντας τού μία στόν ώμο. Από τί είναι, άπό χαρτί;
-Ε, από τί ήθελες, από μετάξι.

-Μπά... και γι'αυτί όχι; έκανε ή Τούτα κοιτάζοντας τον μ' ένα χαμόγελο προκλητικό. Επειτα μισώθηκε τό χέρι πού κρατούσε τά χρήματα και πρόθεσε: Έχω αυτό τά δύο τάλιαρα. Μέ τά ένα μου κόνισες μία βενταλίτα;

Ο γέρος κόνισσε τό κεφάλι τού μέ άξιοηρέπεια.
-Δύο τάλιαρα. Ούτε δεκάρα παρακάτω.

-Ε, πού νά τό πάρει ή ευχή, δώσε' τη μου. Πεθαίνω τού τή ζέστη. Καί τό παιδί κοιμάται... Θά δούσει τί θά γίνει. Ο Θεός είναι μεγάλος.

Τού έδωσε τά χρήματα πήρε τή βενταλίτσα και κατεβόδιένας πιά κάτω τό κοιμήματό στό στέγρο, άρχισε νά κάνει δέρο εκεί στό στήθος, σχεδόν ξεγυμνωμένα, νά χαμογελά και νά κοιτάει μέ άνοιξεία, μέ μάτις άσπραφρετό, προκλητικό και έρεβιμώμενος τούς στρατιώτες πού περνοδούθιαν μπροστά τής.

Τό ξένο διήγημα

Η ΒΕΝΤΑΛΙΑ

Τού Λουίτζι Πιραντέλο

Απ' τή όργη, τής είχε κοπεί τό γάλα. Και τώρα δέν είχε ούτε και γιά τά μωράκι τής. Η γυναικία τού μοιτή τής είχε πάρει τά σκυλακάρια και τής είχε κρατήσει και τή μαντίλα, πού μ' αυτή τής είχε έρθει άπ' τό χωριό. Από σήμερα θρίσκωταν πιά στό δρόμο.

-Ναί, άλήθεια σου λέω.

-Νά γυρίσει στό χωριό δέν μπορούσε, όκμία κι άν τό ήθελε: ό άντρας τής δέ θά τήν έξανάδεχταν. Τί νά κάνει, στό μετωξύ, μ' αυτό τό παιδί πού τής κόβει τά χέρια; Γιγώρια ούτε γιά δούλα δέν θά μπορούσε νά πάει κάπου.

Η πύλη τήν άκούμε μέ δυσπιστία, γιάτι καθώς έξιστόρησε άλο έαυτού τά συμβάντα, έδειχνε πως δέν ήταν κοθόλο άπελπισμένη, μάλιστα καθώς επαναλόμβανε αυτό τό «ναί, άλήθεια σου λέω», χαμογελούσε.

-Από πού είσαι; ρώτησε ή γριά.

-Από τό Κόρε.

Κι έμεινε έτσι λιγόνκι, σάν νά ξανάβλεπε μέ τή σκέψη εκείνο τό χωριούδακι τό μακρινό. Μετά συνήλθε. Κοίταξε τό μικρό τής κι είπε:

-Αυτό πού νά τ' άφήσω, έδώ κάτω στό χώρο; Φτωχό μου μικρό μωρό. Τό σήκωσε στό χέρια και τό φίλησε πολλές φορές άνατά.

Η γριά είπε:

-Τά «ναις», κλάψ' τό τώρα.

-Τό έκανα; γύρισε και είπε έκείνη. Ε... τό 'κανα κι ό Θεός μέ τιμωρεί. Αλλά ύποφέρει κι αυτό τό άθώο φτωχό. Ε, τί έκανε αυτό; Άντε... ό Θεός δέν κάνει οωστό πράγματα. Κι άν δέν κάνει αυτός, σέκου έμεις... Για νά δούμε τί θά κάνουμε.

-Κόσμος, κόσμος, άναστενόξε ή γριά και σηκώθηκε άρθια.

-Είμαι μεγάλος άννας! πρόσθεσε κουνώντας τό κεφάλι μία άλλη γριά άσθητική, πού άργενοπράτητη περνούσε άποκει άκουμπώντας σ' ένα μπισοτόνκι.

Η άλλη τράβηξε άπ' τό κουρέλια τής ένα θρώμκο σασκούλι πού τής κρεμόταν από μία ζώνη κρυμμένη κάτω από τά φουσάνια κι έβγαλε από μέσα ένα κομμάτι ψωμί.

-Πάρ' το, τό θές;

-Ναί, ό Θεός νά στό πλρώσει, θισάθηκε νά πεί ή Τούτα. Θά τό φάω, τό πιστεύεις; Είμαι άπ' τό πτωχό νησιτικό.

Τά 'κοψε στό δυό: ένα μεγάλο πιά κείνη, και τ' άλλο τό έχωσε στό λεπτεπίλετο δαχτυλάκι τού μωρού, πού δέν ήθελε νά τ' άνοίξει.

..

Η γριά έφυνε σέρνοντας τά πόδια τής, μαζί μέ τήν άλλη μέ τό μπισοτόνκι. Ο κηπάκος σάν νά ζωνάνεψε λιγάκι. Ο φύλακας πότιζε τά φυτά.

Απ' τήν άρχή ή γριά τής έρίξε μία ματιά πού όριοθετούσε τή συζήτηση, δηλαδή: μία παρηγορία ναί, ήταν διατεθειμένη νά τής προσφέρει, αλλά νά τήν έξαπατήσει δέ θά τό θέλε. Αυτό είναι.

- Αληθινός αύζυγος;
- Είμαστε παντρεμένοι μέ παπά.
- Α, μπά... μέ παπά.
- Ούτε κι έτσι δέν είναι αύζυγος;
- Όχι, δέν έχει νά κάνει, κόρη μου.
- Πως δέν έχει νά κάνει;
- Τό έρείς έσύ.

Ε, ναι, πραγματικά, ή γριά είχε όικια. Δέν είχε νά κάνει. Από καιρό, είναι άλήθεια, ήθελε νά τήν ξεφορτώσει, και μέ τό ζόρι τήν έστειλε στην Ρώμη γιά νά φύγει νά βρεί δουλειά σάν τροφοός. Αυτή δέν ήθελε νά έρδει. Καταλάβαινε πως ήταν πολύ άργά, τά παιδι ήταν πιά έφτά μνηνών... Πήγε γιά δεκαπέντε μέρες στό σπίτι ένας μοιτή, και ή γυναικία του -φαντάσου!- γιά νά θγάλει τό έξοδα και νά τής πάρει έννοικία, είχε τολμήσει μέχρι νά τής προτείνει...

-Καταλαβαίνεις; Σέ μένα!